

Mål C-709/19**Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande enligt artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler****Datum för ingivande:**

25 september 2019

Domstol som begär förhandsavgörande:

Hoge Raad der Nederlanden (Nederländerna)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

20 september 2019

Klagande:

Vereniging van Effectenbezitters

Motpart:

BP plc

Saken i det nationella målet

Det nationella målet avser en tvist mellan Vereniging van Effectenbezitters (nedan kallad VEB), en nederländsk förening som företräder aktieägares intressen, och BP plc (nedan kallat BP), ett globalt företag som bedriver olje- och gasverksamhet, om den skada som BP:s aktieägare lidit – i form av en värdeminskning av deras aktier – till följd av BP:s påstått rättsstridiga agerande.

Syfte med och rättslig grund för begäran om förhandsavgörande

Förevarande begäran enligt artikel 267 FEUF avser nederländska domstolars internationella behörighet. Begäran avser närmare bestämt frågan huruvida Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (omarbetning) (EUT L 351, 2012, s. 1) (nedan kallad Bryssel Ia-förordningen) ska tolkas så, att en förmögenhetsskada som uppkommit på ett nederländskt placeringskonto kan utgöra ett tillräckligt

anknytningskriterium för att en nederländsk domstol ska anses ha internationell behörighet.

Frågor som hänskjutits för förhandsavgörande

1a. Ska artikel 7.2 i [Bryssel Ia-förordningen] tolkas så, att en ren förmögenhetsskada som uppkommit direkt på ett placeringskonto i Nederländerna eller på ett placeringskonto hos en bank och/eller investmentbolag med etableringsort i Nederländerna, och som är en följd av investeringsbeslut som fattats med stöd av världsomfattande men oriktig, ofullständig och vilseledande information från ett internationellt börsnoterat bolag, är ett tillräckligt anknytningskriterium för att en nederländsk domstol ska anses ha internationell behörighet på grundval av den ort där skadan inträffade (*Erfolgsort*)?

1b. Om svaret är nekande, krävs ytterligare omständigheter för att den nederländska domstolen ska anses vara behörig och i så fall vilka? Är de ytterligare omständigheter som nämns [nedan i punkt 7] tillräckliga för att den nederländska domstolen ska anses vara behörig?

2. Blir svaret på fråga 1 annorlunda om en talan med stöd av artikel 3.305a i civillagen har väckts av en förening som företräder de kollektiva intressena hos de investerare som har lidit en sådan skada som avses i fråga 1, vilket bland annat innebär att ovannämnda investerares hemvistorter inte har fastställts, och inte heller de särskilda omständigheterna kring de enskilda köptransaktionerna eller de enskilda besluten att inte sälja delar av det befintliga aktieinnehavet?

3. Om den nederländska domstolen enligt artikel 7.2 i Bryssel Ia-förordningen är behörig att pröva den talan som väckts med stöd av artikel 3.305a i civillagen, har den nederländska domstolen enligt artikel 7.2 i Bryssel Ia-förordningen då även relativ internationell och intern behörighet att pröva varje enskilt skadeståndsanspråk som senare framställs av investerare som lidit en sådan skada som avses i fråga 1?

4. Om den nederländska domstolen, i enlighet med vad som angetts ovan i fråga 3, har relativ internationell, men inte intern, behörighet att pröva varje enskilt skadeståndsanspråk från investerare som lidit en sådan skada som avses i fråga 1, fastställs den relativa interna behörigheten i så fall på grundval av den skadelidande investerarens hemvistort, etableringsorten för den bank hos vilken investeraren har ett personligt bankkonto eller etableringsorten för den bank hos vilken placeringskontot finns, eller på grundval av något annat anknytningskriterium?

Anförda unionsbestämmelser

Artiklarna 4 och 7 i Bryssel Ia-förordningen

Anförda nationella bestämmelser

Artikel 3:305a i Burgerlijk Wetboek (civillagen)

Kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna och förfarandet i målet vid den nationella domstolen

- 1 De 20 april 2010 skedde en explosion på den av BP hyrda oljeborrplattformen Deepwater Horizon i Mexikanska golfen som resulterade i flera döda och skadade. Dessutom uppstod skador på miljön.
- 2 År 2016 väckte VEB med stöd av artikel 3:305a i civillagen en grupptalan mot BP vid Rechtbank Amsterdam (nedan kallad Rechtbank) för alla personer som under perioden 16 januari 2007–25 juni 2010 köpt, innehaft eller sålt stamaktier i BP via ett placeringskonto i Nederländerna eller via ett placeringskonto hos en bank och/eller ett investmentbolag med etableringsort i Nederländerna (nedan kallade BP aktieägare).

VEB yrkade att Rechtbank skulle slå fast

- i) att den nederländska domstolen har internationell behörighet att pröva BP-aktieägarnas skadeståndsanspråk,
 - ii) att Rechtbank Amsterdam har relativ behörighet att pröva anspråken.
 - iii) att nederländsk lag ska tillämpas på skadeståndsanspråken,
 - iv) att BP hade gett BP-aktieägarna oriktig, ofullständig och vilseledande information om i) sitt säkerhets- och underhållsprogram före oljekatastrofen den 20 april 2010 och/eller ii) omfattningen av denna oljekatastrof och/eller iii) BP:s roll i och ansvar för denna oljekatastrof,
 - v) att BP genom det agerande som nämns ovan i iv hade agerat rättsstridigt gentemot BP:s aktieägare,
 - vi) att BP-aktieägarnas köp eller försäljning av BP-aktier skulle ha skett till ett mer fördelaktigt marknadspris om BP inte hade agerat rättsstridigt, eller överhuvudtaget inte ha ägt rum,
 - vii) att BP:s rättsstridiga agerande var en nödvändig förutsättning för och hade ett direkt samband med de köp och säljvillkor som därigenom uppstod, och det kursfall som BP:s aktieägare drabbades av under perioden 16 januari 2007–25 juni 2010.
- 3 BP bestred den nederländska domstolens behörighet och hävdade att den nederländska domstolen inte kan härleda internationell behörighet från Bryssel I-förordningen. Rechtbank förklarade sig inte vara behörig att pröva VEB:s skadeståndstalan. Gerechtshof te Arnhem (nedan kallad Gerechtshof) fastställde

efter överklagande Rechtbanks dom. VEB har överklagat denna dom till den hänskjutande domstolen.

Parternas huvudargument

- 4 Det är utrett att VEB:s talan avser skadestånd utanför avtalsförhållanden i den mening som avses i artikel 7.2 i Bryssel Ia-förordningen, enligt vilken en talan får väckas vid domstolen på den ort där skadan inträffade eller kan inträffa. I den grund som har anförts till stöd för överklagandet ifrågasätts huruvida den nederländska domstolen enligt artikel 7.2 i Bryssel Ia-förordningen är behörig att pröva VEB:s talan i egenskap av domstol på den ort där skadan inträffade.
- 5 VEB och BP har olika uppfattning om förhållandet mellan domen av den 28 januari 2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37 (nedan kallad Kolassa-domen) och domen av den 16 juni 2016, C-12/15, Universal Music International Holding, EU:C:2016:449 (nedan kallad Universal Music-domen) och dess följder för förevarande mål.
- 6 VEB anser bland annat att de faktiska omständigheterna i förevarande mål kan liknas vid dem i Kolassa-domen och domen av den 12 september 2018, Löber, C-304/17, EU:C:2018:701 (nedan kallad Löber-domen). VEB har dessutom gjort gällande att värdeminskningen av aktierna inte berodde på fluktuationer på finansmarknaderna, utan på att BP hade lämnat oriktiga, ofullständiga och vilseledande uppgifter om den ovan i punkt 1 nämnda oljekatastrofen, och att BP således inte uppfyllt sin lagstadgade informationsplikt. Detta resulterade i att aktieägarna fattade investeringsbeslut som de inte skulle ha fattat vid en riktig och fullständig redogörelse av situationen. Då de riktiga uppgifterna blev kända sjönk värdet på deras aktier och de led därför skada. Eftersom aktierna, åtminstone aktieägarnas anspråk med avseende på dessa aktier, administrerades (krediterades och avskrevs) och fanns på ett placeringskonto i Nederländerna eller på ett placeringskonto hos en bank och/eller ett investmentbolag med etableringsort i Nederländerna, har denna skada, i form av aktiernas värdeminskning till följd av BP:s rättsstridiga agerande, direkt visat sig i Nederländerna på nämnda placeringskonto. Därför är den nederländska domstolen behörig att pröva VEB:s talan. För att den nederländska domstolen ska vara behörig krävs för övrigt inte att några (andra) särskilda eller ytterligare omständigheter föreligger.
- 7 Om det är fråga om särskilda eller ytterligare omständigheter i den mening som avses i Universal Music-domen ska i andra hand följande omständigheter beaktas. För det första riktar sig BP till investerare i hela världen, däribland nederländska investerare. VEB företräder ett stort antal investerare som till övervägande del är bosatta i Nederländerna och värnar deras intressen. För det andra har BP gjort en uppgörelse i Förenta staterna med andra aktieägare. En sådan uppgörelse har inte erbjudits de investerare vars intressen företräds av VEB och inga andra liknande förfaranden pågår i Europa. För det tredje är vissa av de aktieägare som VEB företräder konsumenter, vilka ges ett särskilt rättsligt skydd i Bryssel Ia-

förordningen. Slutligen har det betydelse att den talan som VEB har väckt med stöd artikel 3.305a i civillagen är en grupptalan.

- 8 BP har bland annat anfört att enbart den omständigheten att skadan i Kolassa-
domen uppstod direkt på ett av Harald Kolassas bankkonton i Österrike inte var
tillräcklig för att fastställa att domstolen i Österrike var behörig. Det fanns fler
anknytningspunkter till Österrike. Barclays hade publicerat ett prospekt i Österrike
och certifikaten såldes (vidare) av en österrikisk bank. BP har dessutom hänvisat
till punkt 37 i Universal Music-
domen. Av denna framgår att beslutet i Kolassa-
domen hade samband med flera olika omständigheter som tillsammans pekade
mot att ge domstolarna i sökandens hemvistort behörighet. BP har mot bakgrund
av ovanstående gjort gällande att en ren förmögenhetsskada som förverkligas
direkt på ett bankkonto inte kan anses utgöra ett relevant anknytningskriterium
enligt artikel 7.2 i Bryssel Ia-förordningen, såvitt inte ytterligare omständigheter
föreligger. Detta gäller även i de fall då det inte finns någon risk för att den
skadelidande i efterhand kan manipulera fastställandet av *Erfolgsort* genom att
välja ett bankkonto på en plats som passar honom eller henne. Om det inte
föreligger några ytterligare omständigheter är domstolen på den ort där
bankkontot finns således inte behörig. Enligt BP påverkas inte ovanstående av att
det i förvarande mål rör sig om en grupptalan.

Kortfattad redogörelse för skälen till begäran om förhandsavgörande

- 9 Enligt Hoge Raads uppfattning ger dessa argument upphov till frågor om hur
Bryssel Ia-förordningen ska tolkas, och det föreligger rimligt tvivel hur dessa
frågor ska besvaras. Mot bakgrund av ovanstående har Hoge Raad hänskjutit de
ovan avgivna frågorna till EU-domstolen.
- 10 Skälet till den första frågan är att Hoge Raad anser att det såväl i Kolassa-
domen och Löber-
domen som i förvarande mål rör sig om en ren förmögenhetsskada som
uppstått direkt på ett bankkonto eller ett placeringskonto, varvid
förmögenhetsskadan är en följd av att värdepappersinnehavet på detta bankkonto
eller placeringskonto har minskat i värde. Denna situation skiljer sig från
situationen i Universal Music-
domen. I det målet var förmögenhetsskadan på
bankkontot resultatet av en betalning som gjorts från detta bankkonto, i syfte att
ersätta den skada som uppkommit i utlandet. Till skillnad från en minskning av
värdet på aktieinnehavet på ett bankkonto eller ett placeringskonto kunde den
skadelidande i denna situation emellertid själv påverka minskningen av
tillgodohavandet på sitt bankkonto eftersom det stod honom fritt att göra en
betalning från detta bankkonto. En skillnad mellan de faktiska omständigheterna i
Kolassa-
domen och Löber-
domen och de faktiska omständigheterna i förevarande
mål är att talan i förevarande mål inte grundas på vilseledande information i ett
prospekt som distribuerats i Nederländerna. Enligt VEB:s förklaringar, vilka inte
underkänts av Gerechtshof och som således Hoge Raad därför måste utgå från, har
BP lämnat oriktiga, ofullständiga och vilseledande uppgifter genom
pressmeddelanden, rapporter, årsredovisningar och årsrapporter som

offentliggjorts på dess webbplats, samt genom offentliga uttalanden från sina styrelseledamöter. Den oriktiga informationen från BP riktade sig inte enbart eller särskilt till nederländska investerare. Dessutom tycks det inte röra sig om försäljning och köp av finansiella produkter på den nederländska sekundärmarknaden, utan köp av stamaktier i BP, som är noterade på börsen i London eller Frankfurt, via ett placeringskonto i Nederländerna eller genom ett placeringskonto hos en bank och/eller ett investmentbolag med etableringsort i Nederländerna. En sådan brist på förutsebarhet för svaranden i domstolslandet – som skulle kunna uppstå om den ort där ett bankkonto eller placeringskonto finns betraktas som *Erfolgsort* – utgör inte alltid ett hinder för att tillerkänna domstolen i denna *Erfolgsort* behörighet. I punkt 51 i domen av den 25 oktober 2011, eDate Advertising m.fl., C-509/09 och C-161/10, EU:C:2011:685, förklarade EU-domstolen bland annat att domstolarna i varje medlemsstat på vars territorium det på internet publicerade innehållet är eller har varit tillgängligt är behöriga, åtminstone såvitt det rör sig om skador som orsakats i den medlemsstat där den domstol vid vilken talan väckts är belägen. Frågan är om det finns anledning att tillämpa en liknande behörighetsregel vid en talan om skadestånd för skada som aktieägare lidit till följd av att internationella börsnoterade bolag har lämnat oriktiga, ofullständiga eller vilseledande uppgifter.

- 11 Skälet till den andra frågan är att Hoge Raad anser att den omständigheten att det i förevarande mål rör sig om en grupptalan med stöd artikel 3.305a i civillagen kan medföra (ytterligare) svårigheter vid fastställandet av vad som ska anses utgöra *Erfolgsort*. Eftersom syftet med en grupptalan är att skydda liknande intressen är en sådan talan frikopplad från de individuella omständigheter som är i fråga för de skadelidande vars intressen omfattas av grupptalan. Särdragen i enskilda (köp)transaktioner beaktas inte vid en grupptalan och ännu mindre enskilda beslut om att inte sälja delar av det befintliga aktieinnehavet. Frågan är om och i så fall hur ytterligare särskilda omständigheter vid behov i så fall bör fastställas. I domen av den 21 maj 2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, punkterna 35, 36 och 56, fann EU-domstolen att den omständigheten att den ursprungliga fordringsägaren har överlåtit fordran inte i sig kan ha betydelse för fastställandet av vilken domstol som är behörig enligt (föregångaren till) artikel 7.2 i Bryssel 1a-förordningen och att den ort där skadan inträffat ska prövas för varje skadeståndsfordran för sig oberoende av om den har överlåtit till annan, ensam eller tillsammans med andra. Frågan är huruvida sådana strikta regler även gäller för fastställandet av *Erfolgsort* vid en grupptalan som väckts med stöd av artikel 3.305a i civillagen, eftersom det i ett sådant förfarande inte är fråga om överlåtelse eller sammanslagning av fordringar, utan endast rör sig om ett kollektivt intresse och dessa regler skulle undergräva effektiviteten hos det rättsinstrument som avses i artikel 3.305a i civillagen.
- 12 Skälet till den tredje frågan är att Hoge Raad anser att om den nederländska domstolen är behörig och finner att BP har agerat rättsstridigt gentemot sina aktieägare, kan dessa aktieägare på grund av detta var för sig väcka talan om skadestånd i ett nytt förfarande. Om så inte sker har det betydelse huruvida en sådan talan kan väckas vid den domstol som var behörig att pröva grupptalan.

Detta är en fråga som kan uppkomma om BP-aktieägarens hemvistort eller den ort i Nederländerna där han eller hon har sitt bank- och/eller placeringskonto ligger utanför domkretsen för den domstol vid vilken talan väcktes. I detta avseende hänvisas även till fråga 4 och skälet för att ställa den frågan.

- 13 Skälet till den fjärde frågan är att Hoge Raad anser att EU-domstolen i punkt 31 i Löber- domen hänvisade till att de österrikiska domstolarna är behöriga. I de särskilda behörighetsreglerna i artikel 7 i Bryssel Ia-förordningen regleras inte enbart internationell behörighet utan även den relativa interna behörigheten. I Löber- domen lämnades det öppet på vilket bankkonto den direkta skadan uppstår. Å ena sidan framgår det av punkt 32 i Löber- domen att det vid användningen av uttrycket ”bankkonto” inte görs någon åtskillnad mellan ett ”personligt” bankkonto och placeringskonton. Härav följer att båda kontona kan komma i fråga. Av punkt 13 i generaladvokaten Bobeks förslag till avgörande i det målet (C-304/17, EU:C:2018:310) framgår däremot att Helga Löbers personliga bankkonto fanns i Wien, som även var hennes hemvistort, och att placeringskontona fanns i Salzburg och Graz. För att domstolen i Wien skulle vara behörig var det i Löber- domen uppenbarligen tillräckligt att Wien inte enbart var Helga Löbers hemvistort utan även den ort där den bank hos vilken hon hade sitt bankkonto var etablerad. Detta ger upphov till frågan om vilken eller vilka faktorer som ska ligga till grund för fastställandet av den relativa interna behörigheten. Ska behörigheten fastställas på grundval av den skadelidande investerarens hemvistort, etableringsorten för den bank hos vilken investeraren har sitt personliga bankkonto eller etableringsorten för den bank hos vilken placeringskontot finns, eller på grundval av något annat anknytningskriterium?